

Поредица от инструменти на ЕМПП

брой 16

Предотвратяване на престъпления, свързани с наркотици

Постигане на ефективна промяна на поведението

Резюме

През втората половина на 2019 г. финландското председателство на Европейската мрежа за превенция на престъпността (ЕМПП) се съсредоточи върху превенцията на престъпленията, свързани с наркотици, и вредите, причинени от употребата на наркотици сред младите хора, и призова за подходи, основани на доказателства. Настоящата поредица от инструменти е пряк отговор на този призив. Като подчертаваме необходимостта да знаете с какво се занимавате и да действате съответно, ние предоставяме подкрепа на практическите специалисти, работещи в тази област.

Престъпленията, свързани с наркотици, са сложно явление. Изследванията показват, че връзката между употребата на наркотични вещества и престъпността не е еднаква за всички и се променя с течение на времето. Тъй като работите в такива силно динамични и сложни отношения, задължително е да **знаете с какво си имате работа**. За съжаление, поради често политизирания характер на това явление, „работата без познания“ доведе до разпространение на всякакъв вид дейности. Целите са винаги похвални, но това може да доведе до неправилно насочване или злоупотреба с оскъдни ресурси или по-лошо: увеличаване на проблема.

Употребата на наркотични вещества и престъпността са свързани, но връзката е различна в зависимост от целевата група. За това са необходими адаптирани подходи, съобразени с нуждите на тези, с които работите. В случай че вашата целева група все още не показва признаци на проблемно поведение, можете да се обърнете към някои от най-често срещаните фактори, които водят както до употреба на наркотици, така и към престъпност. Неуспехите в училище и семейните проблеми са примери за такива рискови фактори. В случай че вашата целева група търпи вреди поради употребата на наркотични вещества и извършва престъпления, например, за да поддържа това поведение, вашият подход трябва да се промени.

Тази сложност се подхранва от динамични пътища, свързани с престъпността и употребата на наркотици. Не всички наркомани развиват разстройства, свързани с употребата на наркотични вещества, и изпитват социални вреди. Същото се отнася за развитието на престъпниците. Въпреки многото престъпления, извършвани в юношеските години, повечето от тях „израстват“ този вид поведение. Познаването на това, което влияе върху тези процеси, и начина, по който те си взаимодействат, ще ви даде възможност да се намесите в този процес.

Затова оценката на потребностите на целевата група е изключително важен етап. Златното правило: колкото по-задълбочено е вашето разбиране, толкова по-добре информирана и целенасочена може да бъде работата ви и толкова по-голяма е вероятността да бъдете ефективни. (Между)народните данни могат да ви дадат информация за вашата дейност, но местните данни ще бъдат от решаващо значение за разбирането на проблема. Погрижете се да включите няколко гледни точки.

Разчитането само на данни от полицията, например, ще изкриви разбирането ви за проблема и ще насочи отговора по начин, който може да не се отрази в цялата общност. Също така, имайте предвид етапа на развитие на вашата целева група. Десетгодишните не са като шестнадесетгодишните и причините за тяхното поведение естествено ще се променят. Натискът от връстниците е по-важен във втората възрастова група.

В продължение на нашия аргумент – различните проблеми се нуждаят от различни подходи – предлагаме меню с варианти. Няма готово решение за предотвратяване на престъпленията, свързани с наркотици. След като разберете проблема задълбочено трябва да **действате в съответствие с това**. Изборът на правилното действие според разпознатите нужди и проблеми е от съществено значение за постигането на вашата

цел. Ако целта ви е **предотвратяване на проблемно поведение на младежи**, множество подходи са с доказана ефективност. Например, положителното повлияване върху процеси в семейството може да насърчи здравословно и безопасно поведение в момента и на следващите етапи от живота. Можете да намерите редица от тези ефективни подходи в регистъра за превенция на Xchange,ⁱ онлайн база-данни с основани на доказателства превантивни действия.

Голям брой дейности в тази област са насочени към предоставяне на информация за рисковете от проблемно поведение. Предполага се, че младежите ще направят правилния избор, след като бъдат информирани за потенциално вредните и опасни последици от тяхното поведение. Това предположение несъмнено има номинална стойност, но изследванията не са определили липсата на знания като рисков фактор. Тъй като тези подходи всъщност не са насочени към фактор от значение, те не постигат целта си. Помислете – знаете, че бързото хранене не е здравословно, но продължавате да се храните така.

Още по-смущаващо е това, че тези подходи могат да влошат проблема. Някои младежи могат да бъдат подложени на натиск от връстниците си, за да показват поведението, което искате да предотвратите, защото често се казва, че „всички правят така“. Освен това други могат да се почувстват предизвикани да поемат риска, макар че напълно осъзнават последиците.

Внушаването на страх не решава проблема, а тъкмо напротив. Показването на графични изображения или примери, предназначени да шокират хората и да ги накарат да се държат добре, не е ефективно и дори може да се оспори само от етични съображения. Печално известен пример за такъв подход е *Scared Straight*, програма, в която са включени уязвими младежи, които посещават затвори за възрастни.

Обосновката на тази програма е, че виждайки със собствените си очи, младежите ще бъдат възпрени от извършване на престъпления в бъдеще. За съжаление, този начин на мислене все още съществува в ЕС, въпреки строгите оценки, показващи, че подобни подходи причиняват повече вреда, отколкото да не се прави нищо.

Ако вашата целева група вече търпи вреди от употребата на наркотици и престъпленията, свързани с наркотици, може да са необходими подходи, различни от традиционната превенция. **Намаляване на вредите** е един тях и има за цел да намали вредното въздействие върху потребителите. В допълнение към ползите за здравето на

потребителя, програмите за намаляване на вредите могат да помогнат за намаляване на престъпленията, свързани с наркотици и/или усещането за несигурност в квартала. Стаите за употреба на наркотици например могат да намалят вредите за обществото, тъй като отпадъците от наркотици и нарушенията на обществения ред намаляват.

Предотвратяването на рецидивизма е друг подход, насочен към хора, които изпитват вреди от употребата на наркотици и са извършили престъпления по тази причина. Целта му е да предотвратява повторно престъпление и/или да лекува хората. Ефективен пример за това са терапевтичните комуни. В затворите този подход се е доказал като намаляващ повторното влизане в затвора, престъпната дейност и повторното извършване на престъпление.

Разбира се, не за всеки проблем има изпитано решение. Ако няма доказателства, трябва да се приложи внимателен подход. Вашият подход трябва да бъде най-малкото теоретично подготвен. Въпреки това, на практика **всички ваши дейности трябва да бъдат оценени**, независимо от постигнатите по-рано ефекти. Това, което трябва да се промени, е поведението. Дейностите за повишаване на осведомеността – ако са оценени – често отделят внимание на предаването на знания. „Помниш ли посланието?“ Това е само първата стъпка. Реалният въпрос е дали целевата група е променила поведението си благодарение на вашата намеса.

ⁱ http://www.emcdda.europa.eu/best-practice/xchange_en